

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ”

ПРОБЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

12 КЛАС - 21 април 2019 година

ПЪРВИ МОДУЛ (60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 30. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) селяни, поляни, кафяви
- Б) двоумение, двуместен, двоеточие
- В) инженер, акумулатор, термос
- Г) влязал, питал, плакал

2. В кой ред НЕ е допусната правописна грешка?

- А) изскубвам, изстудявам, изстръгвам
- Б) асфалтиран, сфинкс, цъфтя
- В) опиянен, омагьосан, удобрен
- Г) пясъкът, просякът, пресекът

3. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) Той израсна на ръст и това порастване го удовлетворяваше.
- Б) Тригодишното наблюдение установи насищане на местния пазар с месни продукти.
- В) Той най обича да пътува с кола, тогава се чувства най-свободен.
- Г) Купих си пушка и такъми от ловнорибарския магазин.

4. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) Който седи лятос на хлад, зимас го чака глад.
- Б) Ние сме донкихотовци нощем и санчопансовци денем.
- В) Пустошта в душата и глупостта са еднакво безнадеждни.
- Г) Непозналият страданието не знае нищо за живота.

5. В кое изречение НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Днес-утре ще стане, но ти ела в другиден.
- Б) Елинпелиновата повест „Гераците“ ще се играе в Народния театър „Иван Вазов“.
- В) Осени го идея как да направи идеалния проект, но не му достигаха материали.
- Г) В северната част на Морската градина е разположен Делфинариумът - важен туристически обект по Черноморието.

6. В коя от подчертаните думи е допусната граматична грешка?

Изпълнителят (А), когото (Б) всички харесваха, получи няколко букета (В) и поздравления от българските и чуждестранни (Г) гости.

7. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Ралица, чийто живот разглежда Славейков, съхранява своя дух и продължава напред, запазвайки нейната усмивка.
- Б) Не всеки можем да харесаме, но всекиго можем да уважим.
- В) Младежът бързаше за влака, защото вече беше три часът.
- Г) Магазина няма да работи в деня на вота.

8. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Петима членове на комисията приеха четири члена от устава.
- Б) Депутата поканиха на приема у посланика.
- В) Госпожо, Вие винаги сте били мила, искрена и добра.
- Г) Вървейки по тротоара, погледът ми мерна познато лице.

9. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Бях напуснал моя роден град отдавна, като дванадесетгодишно хлапе, когато привършваше Първата световна война.
- Б) Неведнъж си бе мислила, че когато е сама може да дойдат крадци.
- В) Неочаквано тя се обърна и аз видях нейните очи - дълбоки и сини, изпълнени с мека светлина и тъга.
- Г) Тя не дръпна ръката си, напротив, това докосване я опияняваше.

10. В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Тогава, всъщност, поиска да избяга.
- Б) Ще взема топката, мамо и ще отида да играя.
- В) Той се облегна на стола и се зачуди дали да се смее, или да плаче.
- Г) Събуди се, тъкмо когато слънцето вече се червенееше над морето.

11. В кое изречение НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) Дърварят изработи иконостаса на новата църква.
- Б) Икономическата и социалната политика са приоритет на партията.
- В) Той си преписва заслуги и се изтъква навсякъде.
- Г) Водата има специфични химически и физически свойства.

12. В кой ред фразеологизмите са синоними?

- А) води хорото - стои на опашката
- Б) гледам с четири очи - гледам през розови очила
- В) когато цъфнат налъмите - на марта в сряда
- Г) заравям томахащата - хвърлям ръкавица

13. От кое произведение е посоченият откъс?

Мъглив и влажен есенен ден е сподавил малкото селце. Ситен дъжд непрестанно ръми и рони последните жълти листа на оголелите тополи, които стърчат край старата черкваща, печални и тъжни като вдовици. Разградените стари гробища пред черквата са пълни с жени, които безразборно щурат нагоре-надолу, печални и сериозни. Тоя ден е посветен на душите и всеки слива своята скръб в общата скръб за покойниците. Старите изкривени и зеленияли каменни кръстове са украсени с китки от сухи есенни цветя. По обезличените и буренияли гробове са сложени на пъстри месали хляб и колива.

- А) „Дядо Йоцо гледа“
- Б) „Индже“
- В) „Под игото“
- Г) „Задущница“

14. Коя от посочените творби е сонет?

- А) „Пловдив“
- Б) „Сиротна песен“
- В) „Писмо“
- Г) „Книгите“

15. Кой от посочените проблеми НЕ е разгледан в романа „Железният светилник“?

- А) борбата на Султана за щастието на децата й
- Б) трагичната любов между Рафе Клине и Катерина

- В) революционната борба за национално освобождение
Г) пробуждането на народа след многовековното робство
- 16. В кой от посочените редове и в двете творби се откроява мотивът за духовното израстване на личността?**
А) „Чичовци“ и „Тютюн“
Б) „Вечната“ и „Камък“
В) „Спи езерото“ и „Заточеници“
Г) „Юноша“ и „Писмо“
- 17. За кое от следните произведения е характерна композиционна рамка?**
А) „Сенки“
Б) „Спи градът“
В) „Две хубави очи“
Г) „Майце си“
- 18. Фрагментарността е характерен белег за поезията на:**
А) реализма
Б) символизма
В) експресионизма
Г) екзистенциализма
- 19. За кое от следните произведения НЕ е характерна композицията разказ в разказа?**
А) „Бай Ганьо“
Б) „Под манастирската лоза“
В) „Песен за човека“
Г) „Ралица“
- 20. Кое от твърденията за експресионизма като литературно направление е вярно?**
А) Художествено претворени са темите за войната, големия град, разпадането, страха и апокалипсиса.
Б) Демонстрира се подчертан вкус към парадокса и към изобретателни и необичайни обрати на фразата.
В) Поставят се акценти върху духовността, въображението и сънищата, върху приказката и мита.
Г) Отхвърля се рационализмът и се търси екзотиката като среда за изява на свободния човешки дух.
- 21. Коя от посочените творби е свързана с естетиката на символизма?**
А) „Самотен гроб в самотен кът“
Б) „Спи езерото“
В) „Миг“
Г) „Cis moll“
- 22. Кое изразно средство НЕ е използвано в следния цитат?**
Падна чудна лятна нощ, прохладна и свежа. Безкрайното тракийско поле потъна в мрака, сякаш изчезна, и се предаде на дълбока почивка под монотонния напев на жаби и журици.
А) метафора
Б) инверсия
В) сравнение
Г) етимологична фигура

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 23 до 30 включително)!

ТЕКСТ 1

Грипът е остро инфекциозно заболяване, представляващо една от най-заразните инфекции. Характеризира се с рязко изразена *интоксикация* - висока температура, главоболие, силни мускулни болки и възпаление на горните дихателни пътища. Разпространява се циклично, във вид на епидемии, които е възможно да прераснат в пандемии. Статистическите данни показват, че броят на заболяванията от грип превишава неколкостранно броя на всички останали инфекции. По време на пандемии може да се поразят от 30 до 50% от населението на земята.

В България грипните епидемии възникват обикновено през месец януари и първата половина на февруари. Това може да се обясни с поведението на хората през зимните месеци на годината и снижените защитни сили на организма. В световен мащаб грипните епидемии възникват в периода ноември - март в районите с умерен климат, а в тропическите страни липсва проявена сезонност. Като изключение от това правило е грипната пандемия през 1957 година, преминала през септември - октомври.

Грипът има здравно и медико-социално значение. Това се обуславя от широкото разпространение, тежкото протичане в детската и в старческата възраст, високия процент смъртност, парализиране на цялата дейност на обществото и от огромния брой икономически щети, които нанася.

ТЕКСТ 2

Група специалисти от Токийския университет са разработили диагностично устройство, което е способно за пет секунди да определи дали човек боледува от грип или от друг вид остро заболяване, предаде БГНЕС.

Изобретението на японските учени външно наподобява лаптоп. За да преминеш изследването, трябва да си сложиш ръката върху специален панел и в течение на време да я оставиш неподвижна. При диагностика устройството използва три различни сензора и едновременно измерва температурата на тялото, пулса, а също така количеството вдишвания и издишвания. Диагнозата се поставя за 5 - 10 секунди.

Авторите на разработката подчертават, че новото устройство е много точно и трудно може да бъде заблудено даже ако високата температура бъде намалена с лекарства. 47 болни от грип вече са били тествани, след като са взимали силно действащи препарати. Въпреки това при 40 от тях заболяването е диагностицирано напълно точно по придружаващи симптоми.

Все още не се съобщава кога устройството ще се появи на пазара. От Токийския университет разчитат, че техният апарат ще бъде полезен при бързи медицински прегледи на пристигащи пътници на летищата.

23. От коя сфера на общуване е текст 1?

- А) от битовата сфера
- Б) от естетическата сфера
- В) от институционалната сфера
- Г) от научната сфера

24. Кое от посочените твърдения е вярно за текст 1?

- А) По време на пандемии грипът може да поразии повече от половината от населението на земята.
- Б) През 1957 година грипната пандемия преминава през септември – октомври.
- В) В световен мащаб грипните епидемии възникват в периода септември - март.
- Г) В районите с умерен климат грипните епидемии не са сезонни.

25. Какво е значението на думата *интоксикация*, използвана в текст 1?

- А) отравяне на организма
- Б) заразяване на организма
- В) обезболяване на организма
- Г) обездвижване на организма

26. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според текст 1?

- А) Грипните епидемии в България възникват обикновено през януари и първата половина на февруари.
- Б) Грипът протича по-леко в старческата и в детската възраст.
- В) Грипът се характеризира със силни мускулни болки и възпаление на горните дихателни пътища.
- Г) Грипът се разпространява циклично, като епидемиите могат да прераснат в пандемии.

27. В коя сфера на общуване се използва текст 2?

- А) в медийната сфера
- Б) в битовата сфера
- В) в институционалната сфера
- Г) в научната сфера

28. Кое от посочените твърдения НЕ се отнася за текст 2?

- А) Текстът информира за диагностично устройство за грип.
- Б) Текстът съобщава за изобретение, поставящо диагноза за грип.
- В) Текстът популяризира диагностично устройство за грип.
- Г) Текстът съобщава кога диагностичното устройство за грип ще се появи на пазара.

29. Използваната в текст 2 дума *симптом* е:

- А) чуждица
- Б) диалектна дума
- В) архаизъм
- Г) термин

30. Кое от посочените твърдения е вярно според текст 2?

- А) За да бъдеш изследван от устройството, трябва да поставиш ръката си върху панела и да я движиш.
- Б) Диагностичното устройство за грип е тествано при 40 болни.
- В) Диагностичното устройство за грип ще бъде полезно при бързи медицински прегледи на пристигащи пътници на летищата.
- Г) Диагностичното устройство за грип лесно може да бъде заблудено, ако пациентът се лекува.

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ”

ПРОБЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

12 КЛАС - 21 април 2019 година

ВТОРИ МОДУЛ (60 минути)

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 31 до 34 включително)!

ТЕКСТ 1

Грипът е остро инфекциозно заболяване, представляващо една от най-заразните инфекции. Характеризира се с рязко изразена *интоксикация* - висока температура, главоболие, силни мускулни болки и възпаление на горните дихателни пътища. Разпространява се циклично, във вид на епидемии, които е възможно да прераснат в пандемии. Статистическите данни показват, че броят на заболяванията от грип превишава неколкостранно броя на всички останали инфекции. По време на пандемии може да се поразят от 30 до 50% от населението на земята.

В България грипните епидемии възникват обикновено през месец януари и първата половина на февруари. Това може да се обясни с поведението на хората през зимните месеци на годината и снижените защитни сили на организма. В световен мащаб грипните епидемии възникват в периода ноември - март в районите с умерен климат, а в тропическите страни липсва проявена сезонност. Като изключение от това правило е грипната пандемия през 1957 година, преминала през септември - октомври.

Грипът има здравно и медико-социално значение. Това се обуславя от широкото разпространение, тежкото протичане в детската и в старческата възраст, високия процент смъртност, парализиране на цялата дейност на обществото и от огромния брой икономически щети, които нанася.

ТЕКСТ 2

Специалисти от Токийския университет са разработили диагностично устройство, което е способно за пет секунди да определи дали човек боледува от грип или от друг вид остро заболяване, предаде БГНЕС.

Изобретението на японските учени външно наподобява лаптоп. За да преминеш изследването, трябва да си сложиш ръката върху специален панел и в течение на време да я оставиш неподвижна. При диагностика устройството ползва три различни сензора и едновременно измерва температурата на тялото, пулса, а също така количеството вдишвания и издишвания. Диагнозата се поставя за 5 – 10 секунди.

Авторите на разработката подчертават, че новото устройство е много точно и трудно може да бъде заблудено даже ако високата температура бъде намалена с лекарства. 47 болни от грип вече са били тествани, след като са взимали силно действащи препарати. Въпреки това при 40 от тях заболяването е диагностицирано напълно точно по придружаващи симптоми.

Все още не се съобщава кога устройството ще се появи на пазара. От Токийския университет разчитат, че техният апарат ще бъде полезен при бързи медицински прегледи на пристигащи пътници на летищата.

31. Изброени са факти от двата текста, както и факти, които липсват в тях. В свитъка за

свободните отговори запишете САМО буквите на ЧЕТИРИТЕ факта, които ПРИСЪСТВАТ в посочените текстове.

А) Грипните епидемии са опасни, но не парализират дейността на обществото и не носят икономически щети.

Б) Според специалисти от Токийския университет диагностичният апарат може за пет секунди да определи дали човек боледува от грип.

В) В тропическите страни грипът е сезонно заболяване.

Г) Грипните епидемии в целия свят засягат най-вече жените в напреднала възраст.

Д) Диагностичното изобретение за установяване на грип се прилага масово.

Е) Броят на заболяванията от грип превишава броя на всички останали инфекции.

Ж) Грипната пандемия през 1957 година е преминала през септември - октомври.

З) Диагностичният апарат, изобретен от учените от Токийския университет, наподобява лаптоп.

32. В свитъка за свободните отговори запишете кое е общото, за което се говори в двата текста.

33. В свитъка за свободните отговори в рамките на 3 - 4 изречения формулирайте СОБСТВЕНА теза по една от посочените теми.

Грипът - безобидно явление

Грипът - сериозно изпитание за здравето

34. В свитъка за свободните отговори запишете събито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текст 1.

35. За всяко празно място изберете най-уместния от изразите и го запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Местните чешми на.....(А) на град Варна биват два вида: изворни (студени) и минерални (топли). Регионалната здравна (Б) – Варна извършва контрол на всички местни (В). Табели с (Г) „Водата е негодна за пиене“ се поставят в случай, че са установени отклонения от допустимите стойности.

А) територията, землището, повърхността

Б) организация, инспекция, каса

В) извори, чешми, водоизточници

Г) текст, послания, надпис

36. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скобите.

А) членувана форма

(Мъж), който носи (куфар), срещнахме на (площад) в (град).

Б) местоимение

Намерихте ли (някой) в офиса, или днес (никой) не работи за (неговия/своя) работодател?

В) учтивя форма

Господине, (бил) сте (нетърпелив) и затова не сте (успял) на изпита.

37. В текста са пропуснати САМО 5 препинателни знака. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите знаци.

И да е видял не ще посмее да каже на Михаил каза си тя и реши да навести жената на учителя защото не й се искаше да гледа тоя мълчалив и мрачен човек който знаеше една нейна тайна...

Прочетете творбата „Ни лъх не дъхва над полени“ на Пенчо Славейков и изпълнете задачите към нея (38 и 39 задача)!

38. В творбата се откроява мотивът за пътуването, който се разгръща чрез опозицията от символи зора и вечер. Посочете в свитъка за свободните отговори със СВОИ ДУМИ значението им за смисъла на творбата.

Ни лъх не дъхва над полени,
ни трепва лист по дървеса,
огледва ведър лик небото
в море от бисерна роса.

В зори ранил на път, аз дишам
на лятно утро свежестта –
и милва ми душата бодра
за лек път охолна мечта.

За лек път, за почивка тиха
при ясна вечер в родний кът,
където ме с милувка чака
на мойто щастие сънят.

39. Посочете в свитъка за свободните отговори с ЦИТАТИ от текста ДВА примера, които разкриват за какво мечтае лирическият герой от творбата на П. Славейков.

40. Свържете името на героите с името на автора, от чиято литературна творба е съответният герой. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

А) поп Андрей
Б) отец Йоаким

Елин Пелин
Алеко Константинов
Йордан Йовков
Гео Милев

Свържете името с литературната творба, от която е всяка от героините. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

В) Катерина
Г) Елка

„Под игото“
„Железният светилник“
„Косачи“
„Гераците“

Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

Д) „Две хубави очи“
Е) „Черна песен“

Никола Вапцаров
Пейо Яворов
Христо Смирненски
Димчо Дебелянов

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ”

ПРОБЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

12 КЛАС - 21 април 2019 година

ТРЕТИ МОДУЛ (120 минути)

41. Прочетете стихотворението „Камък“ на Атанас Далчев и напишете аргументативен текст в обем до 4 страници на тема: *Неизменното и преходното в човешкото битие*.

Преди текста отбележете жанра му - интерпретативно съчинение или есе.

*Остаряват хора и дървета;
падат дни, ноци, листа и дъжд;
неизменен в есента и летото,
камък, ти стоиш все същ!*

*Нямаш нито жили, нито нерви,
нямаш нашата злочеста плът.
Съвестта и хилядите червеи
никога не те гризат.*

*Ти не си изпитвал още жаждата,
от която почват вси беди:
не грешиш ти никога; не раждаш,
пък и сам не си роден.*

*Ти си свят. Не затова ли некога
в огнените стари векове
от гранит и мрамор е човекът
ваял своите богове ?*

*Алена искра, от теб изтръгната,
камък, истината в теб прозрях:
вечно и свето е само мъртвото,
живото живее в грях.*